

Nota: Resultaten van de enquête erfgoededucatie, gehouden in het Waasland in november en december 2008 – 27/03/2009

1. RESPONDENTEN

Het aantal in het Waasland gevestigde erfgoedorganisaties dat de enquête onder ogen kreeg en uitgenodigd werd om de enquête in te vullen, kan opgesplitst worden in 2 groepen.

1. de groep “Wase erfgoedorganisaties – rechtstreeks geadresseerden” (groep 1)
2. de groep “E-letter sector” (groep 2) – diegenen die tot de ruime Wase en Vlaamse erfgoedsector behoren en de enquête op basis van onze E-nieuwsbrief onder ogen kregen.

1. Groep 1: 53 Wase erfgoedinstellingen werden rechtstreeks aangeschreven, per mail of per brief, en ontvingen ook de betreffende E-letter van de Erfgoedcel Waasland.

2. Groep 2: met de E-letter voor de sector bereikt de Erfgoedcel Waasland het ruime Wase en Vlaamse erfgoedveld. Dit behelst een 400tal e-mailadressen.

Aantal respondenten:

Voor groep 1 en groep 2 samen antwoordden 44 instellingen, met name 39 individuen (dus 5 individuen vulden in voor meerdere instellingen). Wellicht reageerde 1 respondent op basis van de e-letter dus gesteld kan worden dat 38 individuen en 43 instellingen reageerden op basis van de directe contactnames (groep 1) – dit betekent een **hoog responsgehalte van 81 %**.

2. RESULTATEN

In dit hoofdstuk overlopen we alle resultaten per gestelde onderzoeksvraag. Daarna vindt u een globale samenvatting onder hoofdstuk 3.

2.1 DE ERFGOEDORGANISATIE: IDENTITEIT

2.1.1 Omschrijving van de organisatie

Wij weerhouden voor u de top 4 van de meest voorkomende omschrijvingen (fig.1.):

- 36 % van de respondenten omschrijft zich als een “museum”
- 27 % van de respondenten omschrijft zich als een “archief”
- 18 % van de respondenten omschrijft zich als een “heemkring”
- 14 % van de respondenten omschrijft zich als een “monument”.

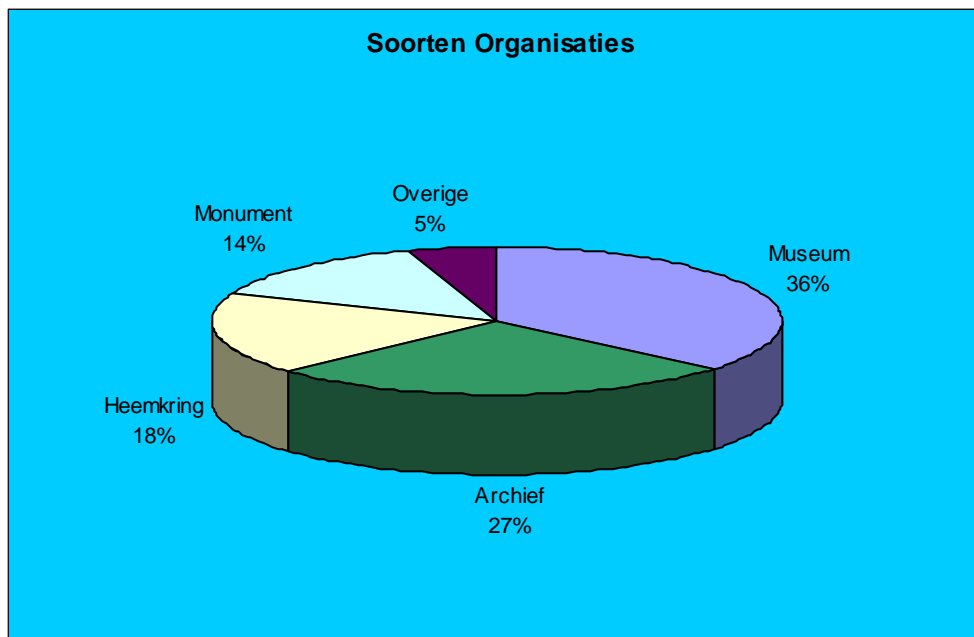

Fig.1. Identificatie van de respondenten

De andere organisaties omschrijven zich als bezoekers- of documentatiecentrum, als “e-erfgoed”, als genealogische kring, als landschap, als oudheidkundige kring, als volkskunstvereniging, als cultureel centrum of als carnavalvereniging.

Bij de beschrijvingen kon men ook zelf kernwoorden toevoegen: de respondenten voegden toe: toerisme, maritiem erfgoed, studiedienst, cultureel – wetenschappelijk erfgoed en onderzoekscel / literair genootschap.

2.1.2 Samenstelling van de erfgoedorganisatie

Bij de vraag naar het evenwicht in samenstelling tussen vrijwilligers en betaalde krachten van hun organisatie, meldden de respondenten het volgende:

- 61 % van de respondenten bestaat enkel uit vrijwilligers;
- 30% van de respondenten bestaat enkel uit betaalde krachten;
- 11 % van de respondenten werkt met een mix van betaalde en vrijwillige krachten.

We kunnen dus vaststellen dat meer dan de helft van de respondenten enkel werkt met vrijwilligers.

2.1.3 Thema's waarrond de organisatie werkt

27 % van de respondenten meldt dat zijn of haar organisatie vooral rond geschiedenis werkt; 16 % werkt vooral rond volkscultuur, 14 % van de respondenten werkt rond techniek.

De andere respondenten sloten zich aan bij de thema's "natuurwetenschappen", "beeldende kunst", "religie", "mode", "de geschiedenis van de politie" en "sociaal leven".

2.2 DE ERFGOEDORGANISATIE: SAMENWERKING MET SCHOLEN

2.2.1. Al dan niet samenwerken met scholen

57 % van de respondenten meldde reeds met scholen te werken in het verleden. Dat wil echter ook zeggen dat 43 % van de instellingen in het verleden nog niet met scholen werkte!

Als redenen om dit te verklaren gaf men op :

16 %: De vereniging heeft niet genoeg mankracht.

14 %: De vereniging heeft nog geen enkele vraag gekregen van een school.

11 %: De leden van de vereniging zijn niet beschikbaar tijdens schooluren.

9 %: Educatieve projecten voor scholen behoren niet tot de doelstellingen van de verenigingen.

9 %: De vereniging beschikt niet over de accommodatie om scholen te ontvangen.

Andere, door de organisaties aangehaalde redenen:

- Één respondent zei, dat dit idee nog niet bij hen was opgekomen.
- Één respondent meldde dat dit voor de vereniging, gezien de aard van haar werking, geen efficiënte werkvorm is om nieuwe leden te vinden;
- Één respondent meldt dat hun prioriteiten elders liggen, bijvoorbeeld bij de uitgave van een tijdschrift;
- Één respondent meldt dat het gemeentebestuur instaat voor de organisatie van schoolactiviteiten;

2.2.2. Vestigingsplaats van de scholen waarmee men samenwerkt

45 % van de respondenten meldt dat de scholen waarmee men samenwerkt uit de eigen gemeente komt ; 29 % hiervan zegt ook met scholen uit de omliggende gemeenten te werken, 18 % met scholen uit de verder gelegen Wase gemeenten, 20 % van de verenigingen werkt zelfs samen met scholen van buiten het Waasland. Sommige respondenten werken samen met scholen uit deze 4 gedefinieerde regio's!

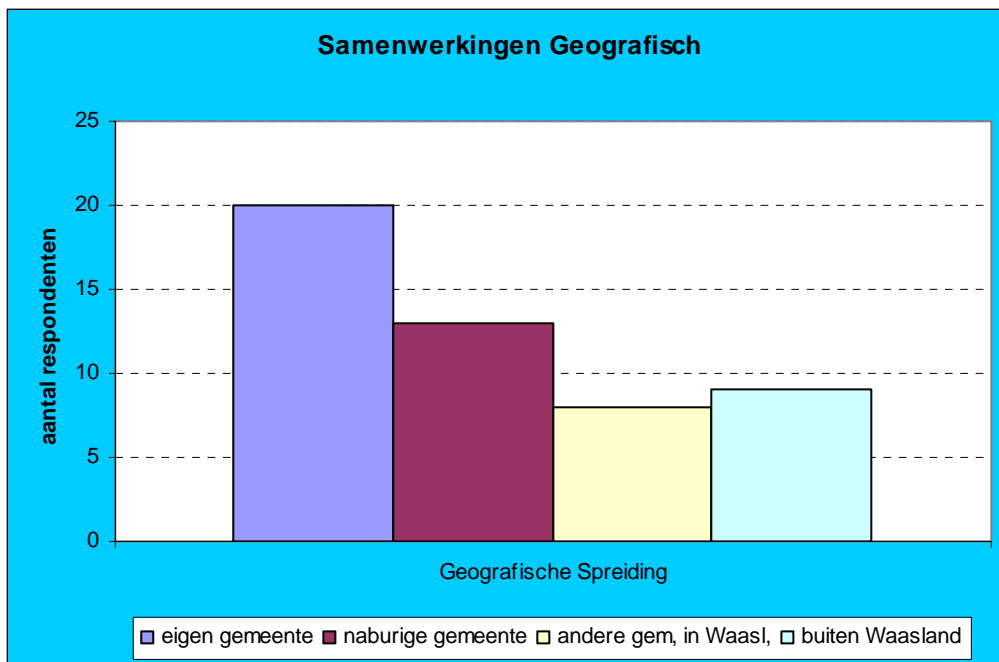

Fig.2. Geografische spreiding van de scholen, waarmee de Wase erfgoedorganisaties samenwerken. Men werkt vooral samen met scholen uit de eigen of naburige gemeenten. Eénmaal buiten de eigen en naburige gemeenten werkt men quasi evenveel samen met gemeenten van buiten het Waasland als met andere gemeenten uit het Waasland.

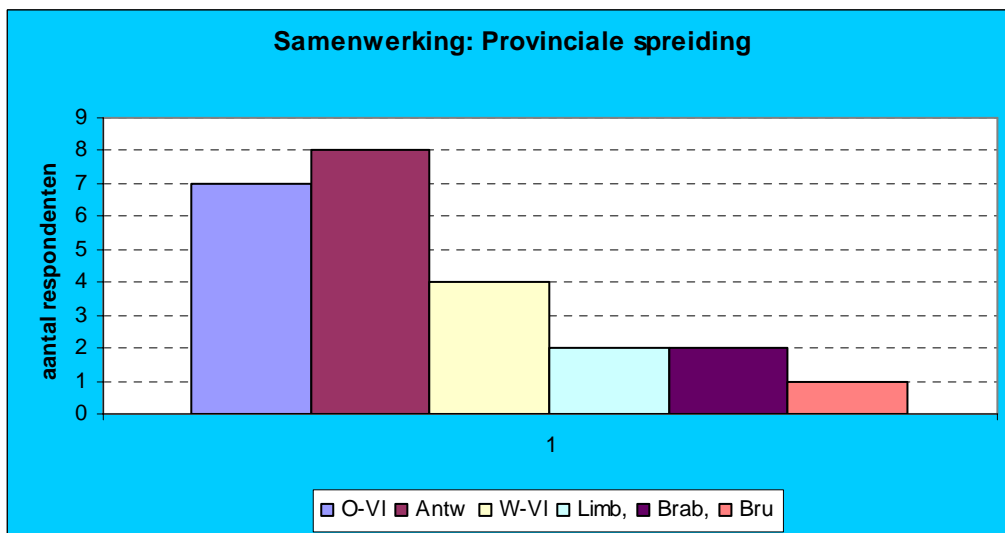

Fig.2 b. Eénmaal buiten het Waasland, op het niveau van de provincies, komen de scholen waarmee men samen werkt voornamelijk uit Antwerpen, dan uit Oost-Vlaanderen, en tenslotte uit West-Vlaanderen. Dit komt

omdat de Beverse erfgoedorganisaties blijkbaar goede contacten hebben met Antwerpse scholen. Limburg, Brabant en Brussel zijn slechts erg laag vertegenwoordigd.

2.2.3. Studierichting van de leerlingen uit het secundair waarmee men nu samenwerkt

Wanneer de respondenten wordt gevraagd of de leerlingen uit de A- of B-stroom van het eerste en tweede jaar komen, dan wordt duidelijk dat de mensen deze terminologie eigenlijk niet kennen:

3 respondenten zeggen dit ook zelf zo: "Ik weet het niet".

5 respondenten vullen dit wel in: 3 van hen antwoordden dat de leerlingen waarmee zij samenwerken uit de A-stroom komen, 2 ervan zeggen dat de leerlingen uit de B-stroom komen.

Eénmaal vertaald naar bekendere termen als "ASO", "BSO" en dergelijke kan men wel antwoorden.

32 % van de respondenten antwoordt dan dat de leerlingen uit het secundair waarmee men nu samenwerkt uit het ASO komen, 30 % uit het TSO, 25 % uit het BSO, en 11 % uit het KSO. 8 respondenten, 18 % dus, meldt dat de leerlingen uit het secundair waarmee ze nu samenwerken komen uit een combinatie van deze richtingen, hetzij ASO / BSO / KSO én TSO (3x), BSO en TSO (2 x) en ASO en TSO (3 x).

2.2.4 Lager onderwijs: beoogde doelgroep

De respondenten werd gevraagd tot welke graad uit het lager onderwijs men zich richt :

14 % richt zich tot de eerste graad (6 respondenten)

25 % richt zich tot de tweede graad (11 respondenten)

56 % richt zich tot de derde graad.(24 respondenten).

2 respondenten richten zich ook tot het kleuteronderwijs:

Maar liefst 10 respondenten, dus 23 %, richt zich ook tot het lager onderwijs - buitengewoon onderwijs.

Hier wordt een algemene trend bevestigd, namelijk dat de derde graad van het lager onderwijs het hoogste aanbod aan educatieve activiteiten kent, gevolgd door de tweede graad van het lager onderwijs. De eerste graad en het kleuteronderwijs staan duidelijk in de kou.

2.2.5 Secundair onderwijs : beoogde doelgroep

De respondenten werd gevraagd tot welke graad uit het secundair onderwijs men zich richt:

30 % richt zich tot de eerste graad (13 respondenten)

27 % richt zich tot de tweede graad (12 respondenten)

36 % richt zich tot de derde graad (16 respondenten).

Ook hier wordt een algemeen gekende tendens aangetoond: het hoogste aanbod van educatieve activiteiten bij de Wase erfgoedorganisaties staat ter beschikking van de derde graad van het secundair onderwijs,

gevolgd door de eerste graad. De tweede graad van het secundair onderwijs beschikt duidelijk over het laagste aanbod.

6 respondenten meldden trouwens geen educatieve activiteiten voor het secundair onderwijs te ontwikkelen, dit is 14 %. 7 respondenten meldden activiteiten te organiseren voor het secundair onderwijs - buitengewoon onderwijs, dit is 16 %.

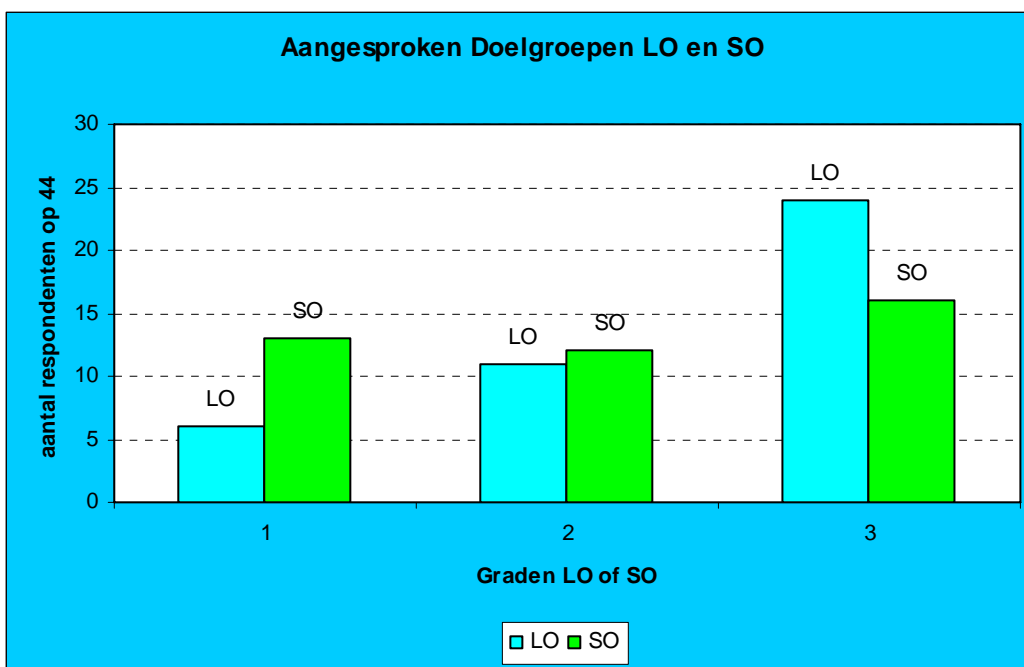

Fig. 3. Aantal respondenten dat zich richt tot lager onderwijs (LO) of secundair onderwijs (SO), afzonderlijk weergegeven voor de 3 graden. Zowel voor lager onderwijs als voor secundair onderwijs is duidelijk dat men zich vooral tot de derde graad richt.

2.3 VRAAG NAAR MANKRACHT

2.3.1 Educatie in het takenpakket

45 % van de respondenten antwoordt een medewerker te hebben, die zich met educatie bezighoudt. Dit is echter minder dan de helft. Dit betekent dan ook dat 55 % van de respondenten géén medewerker heeft die educatie in het takenpakket heeft !

2.3.2 Verhouding tussen vrijwilligers en betaalde krachten

20 % van de respondenten heeft 1 à 2 educatieve krachten in vaste loondienst;

18 % van de respondenten heeft tussen de 1 en de 5 vrijwilligers ter beschikking, die zich met educatie bezig houden;

Andere personen: 1 organisatie werkt met stagiairs, 2 organisaties werken met gidsen die betaald worden, 4 andere organisaties werken met meerdere, niet nader gedefinieerde personen.

Slechts bij 4 organisaties worden de vrijwilligers die ingezet worden voor de educatieve activiteiten, vergoed.

2.3.4 Educatie in de functieomschrijving van de werknemers in vaste loondienst

Educatie maakt bij 9 van de respondenten die werken met mensen in vaste loondienst, geheel of gedeeltelijk deel uit van hun functieomschrijving.

We kunnen dan ook concluderen dat educatie slechts bij 20 % van diegenen in vaste loondienst die met educatie bezig zijn, ook effectief opgenomen is in hun takenpakket. Met andere woorden: ook betaalde krachten zetten zich voor educatie overwegend in op vrijwillige basis.

2.3.5 Opbouw van de knowhow in educatie

Op de vraag hoe de respondenten aan hun knowhow inzake educatie komen, antwoordt men:

20 % beschikt over een pedagogisch diploma;

18 % heeft cursussen gevolgd i.v.m. educatie;

39 % bestempelt zichzelf als ervaringsdeskundige;

2 % antwoordt, door zelfstudie.

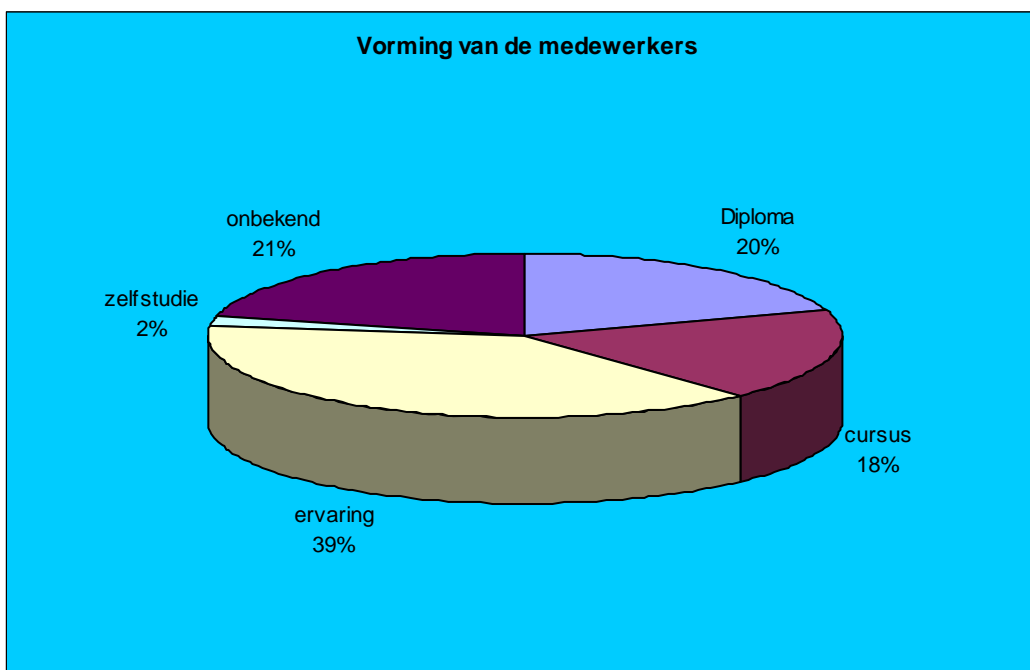

Fig. 4. Opbouw van de kennis aangaande educatie in % van de respondenten.

2.4 EDUCATIEVE ACTIVITEITEN

2.4.1 Welke educatieve activiteiten zijn aanwezig ?

Op de vraag welke educatieve activiteiten men organiseert, antwoordt men:

- rondleidingen in de vaste collectie: 36 %.
- vrij bezoek in de erfgoedvereniging: 16 %.
- organiseren van thematische tentoonstellingen: 23%.
- educatieve publicaties (lesbrief, tijdschrift met educatieve tips, educatieve pakketten, ...): 18%.
- activiteiten op een school (spreken in de klas, onderzoek op school, ...): 14%.
- ondersteunende diensten aan een school (uitlenen van materiaal, toeleveren van achtergrondinformatie, ...): 16%.
- organiseren van een wedstrijd (zoektocht, kruiswoordraadsel, ...): 11%.
- organiseren van bezoeken in het kader van erfgoededucatie: 16%.

Sommige respondenten organiseren meer dan één van deze bovenstaande activiteiten.

Men organiseert dus vooral rondleidingen in de vaste collectie, gevolgd door thematische tentoonstellingen, publicaties, “ondersteunende diensten” en vrije bezoeken.

2.4.2 Basisonderwijs (kleuter- en lager onderwijs) : aansluiting bij leergebieden

De respondenten mochten aanduiden bij welke leergebieden uit het kleuter- en lager onderwijs, hun activiteit meest aansluit. Men mocht hiertoe een top 3 opmaken – dit is de top 3 die naar voor kwam :

Wereldoriëntatie 41 %

Ik weet het niet 23 %

Muzische vorming en sociale vaardigheden beiden 9 %.

Uit de antwoorden is duidelijk dat men dit inderdaad niet altijd goed weet. Men koos ook uitzonderlijk voor de leergebieden Nederlands, leren leren of lichamelijke opvoeding terwijl het nochtans zeker zo is, dat veel objecten die deel uitmaken van de collecties van de Wase erfgoedorganisaties, in aanmerking komen om in functie van deze leergebieden rond te werken.

2.4.3 Secundair onderwijs : aansluiting bij leergebieden

De respondenten mochten aanduiden bij welke leergebieden uit het secundair onderwijs, hun activiteit het meeste aansluit. Men mocht hiertoe een top 3 opmaken.

Geschiedenis, project algemene vorming en opvoeden tot burgerzin werden hier het meest gekozen: respectievelijk 27 %, 11% en 7 % van de respondenten koos voor dit leergebied.

Leergebieden als Natuurwetenschappen, Wiskunde, Aardrijkskunde, Artistieke opvoeding, Technologische opvoeding, Nederlands, Milieueducatie en Muzisch-creatieve vorming werden tussen de 1 en de 3 keer aangeduid.

2.4.4 Kostprijs

- De activiteiten zijn overwegend gratis: bij 34 % van de respondenten is de activiteit altijd en voor iedereen, gratis.
- Soms is het enkel gratis voor scholen uit de eigen gemeente en betalen andere scholen 1 à 2 euro per leerling.
- Soms wordt er voor een hele groep tussen de 25 en de 50 euro aangerekend (ook hier weer afhankelijk van het feit of de groep uit de eigen gemeente komt of niet)

2.5 EDUCATIEVE PAKKETTEN

2.5.1 Algemeen

Wanneer de respondenten wordt gevraagd of zij al dan niet over een educatief pakket beschikken, meldden 11 respondenten dat zij inderdaad beschikken over een educatief pakket. Dit is 25 % van het totale aantal respondenten. Hierbij moet wel gezegd worden dat deze vraag de exacte samenstelling van « een educatief pakket » niet definieerde, men kon dit zelf interpreteren.

5 respondenten, of 11 %, meldt voor de aanmaak hiervan ondersteuning te hebben gekregen van externen; men verwijst hiervoor 2 maal naar een leerkracht, 2 maal naar andere erfgoedorganisaties, éénmaal naar de Erfgoedcel Waasland, éénmaal naar de eigen interne dienst van een museum en éénmaal naar “muzikanten”.

2.5.3 Voor welke doelgroep beschikt men over een educatief pakket ?

Resultaten voor het kleuter- en lager onderwijs:

Slechts 1 respondent (2%) beschikt over een pakket bestemd voor het kleuteronderwijs terwijl 2 respondenten (5%) er één hebben voor de eerste graad van het lager onderwijs en 4 respondenten (9%) er één hebben voor de tweede graad lager onderwijs.

Voor de derde graad lager onderwijs hebben 9 respondenten (20%) een educatief pakket ter beschikking. Tenslotte hebben 3 respondenten (7%) een pakket voor het lager onderwijs en buitengewoon onderwijs.

Resultaten voor het secundair onderwijs:

Voor het secundair onderwijs eerste graad antwoordden 5 respondenten (11%) dat zij over een pakket beschikken, dat is ook zo voor de tweede graad. Bij 9 respondenten (20%) is er een pakket voor het secundair onderwijs van de derde graad.

Hier wordt dus nog eens bevestigd dat men vooral voor de derde graad een educatief aanbod heeft, zowel voor lager onderwijs als voor secundair onderwijs.

2.5.4 Uit welke elementen bestaat het educatief pakket ?

In deze vraag werd de notie « educatief pakket » geëxpliciteerd en onderverdeeld in 4 stukjes : een voorbereidende activiteit / een eigenlijke activiteit (bijvoorbeeld werkblaadjes) / een naverwerking / informatie en duiding voor de leerkracht.

Bij 5 respondenten (11%) omvat het pakket een voorbereidende activiteit op een bezoek aan de erfgoedorganisaties of aan de school door een erfgoedmedewerker. In 7 gevallen (16%) beschikt men over werk materiaal voor de leerlingen dat ze kunnen gebruiken tijdens het bezoek aan de erfgoedorganisatie of bij een begeleide activiteit in de school.

Vier maal (11%) vermeldt men een naverwerkende activiteit voor in de klas die aansluit op het bezoek aan de erfgoedorganisatie of de begeleide schoolactiviteit.

Tenslotte wordt vijf maal (11%) achtergrondinformatie en verdiepingsmateriaal voor de leerkracht vermeld. Vaak worden eveneens bestaande websites met relevante informatie gesuggereerd ter ondersteuning.

Het is dus duidelijk dat de Wase erfgoedorganisaties nog niet beschikken over “educatieve pakketten” als een geheel, bestaande uit meerdere delen zoals boven beschreven, maar dat zij wel onderdelen ervan ter beschikking hebben.

2.5.5 Hoeveel educatieve pakketten zijn er ter beschikking?

4 respondenten (9%) beschikken elk over 3 tot 5 educatieve pakketten en één respondent (2%) beschikt zelfs over meer dan 5 educatieve pakketten. Bij 3 respondenten (7%) zijn er twee pakketten ter beschikking, bij 3 andere respondenten is er 1 pakket ter beschikking.

Hier dient ook wel weer te worden herhaald, dat deze vraag de exacte samenstelling van « een educatief pakket » niet definieerde, men kon dit zelf invullen.

2.5.6 Worden de educatieve pakketten gekoppeld aan de ontwikkelingsdoelen, eindtermen en/of leerplannen?

Zes respondenten (14%) antwoordden positief, zowel voor wat betreft de koppeling aan ontwikkelingsdoelen/eindtermen als aan de leerplannen. Bij vijf respondenten (11%) is er geen koppeling met eindtermen, ontwikkelingsdoelen en leerplannen. De anderen beantwoordden deze vraag niet.

2.6 VRAAG NAAR NIEUWE ACTIVITEITEN

2.6.1 Zijn er plannen om in de toekomst nieuwe erfgoededucatieve activiteiten te ontwikkelen?

Op deze vraag antwoordden 34 respondenten positief, dit is dus een grote meerderheid van 77 %.

2.6.2 Aan welke toekomstige activiteiten wordt gedacht ?

Vijftien respondenten of 34% wil rondleidingen organiseren in de vaste collectie en 7 (16%) denken aan een vrij bezoek aan de erfgoedorganisatie. Twaalf (27%) vermelden het organiseren van thematische tentoonstellingen en 17 (39%) denkt aan educatieve publicaties (lesbrief, educatieve pakketten, ...). Dertien (30%) wil meewerken aan activiteiten op een school (spreken in de klas, begeleiden van onderzoek op school, ...) en nog eens dertien (30%) wil ondersteunende diensten aan een school leveren (uitlenen van materiaal, toeleveren van achtergrondinformatie, ...). Tenslotte zijn er nog 9 (20%) die denken aan het organiseren van een wedstrijd (zoektocht, kruiswoordraadsel, ...).

2.6.3 Voor welke doelgroep zou men een nieuwe activiteit willen ontwikkelen ?

5 respondenten (11%): voor het kleuteronderwijs

8 respondenten (18%): voor het lager onderwijs – eerste graad

13 respondenten (30%): voor het lager onderwijs – tweede graad

23 respondenten (52%): voor het lager onderwijs – derde graad

9 respondenten (20%): voor het lager onderwijs – buitengewoon onderwijs

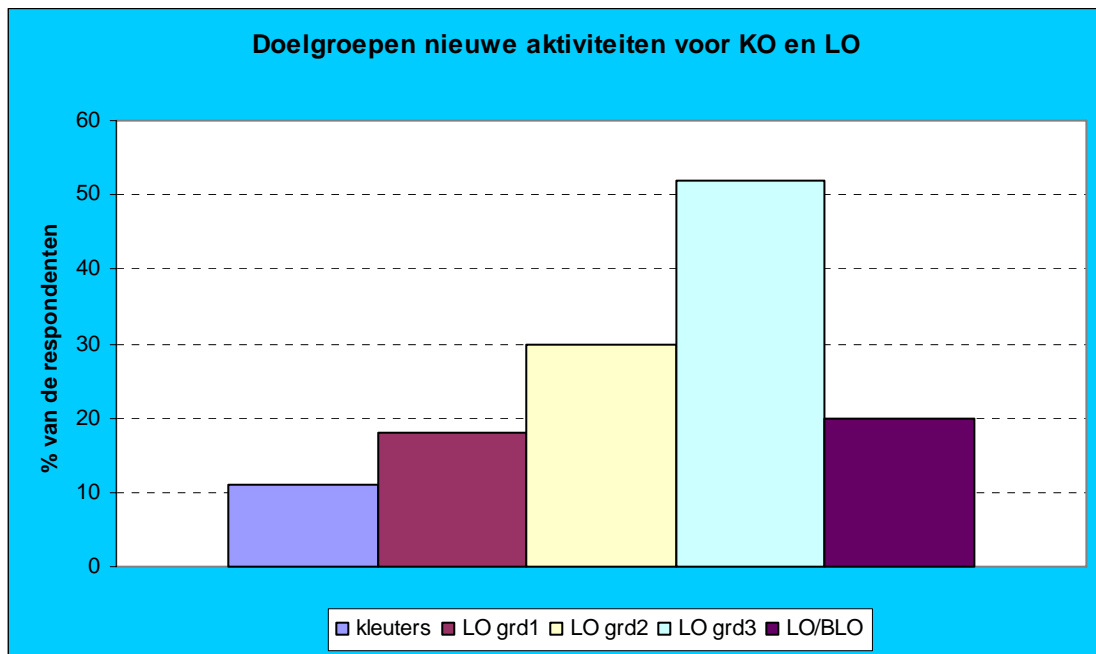

Fig. 5. Respondenten met plannen voor nieuwe activiteiten voor kleuteronderwijs of lager onderwijs. Het valt op dat men weer vooral voor de derde graad activiteiten zou willen ontwikkelen, hoewel die nochtans reeds het grootste aanbod kennen.

16 x (36%) secundair onderwijs – eerste graad

12 x (27%) secundair onderwijs – tweede graad

13 x (30%) secundair onderwijs – derde graad

8 x (18%) secundair onderwijs - buitengewoon onderwijs

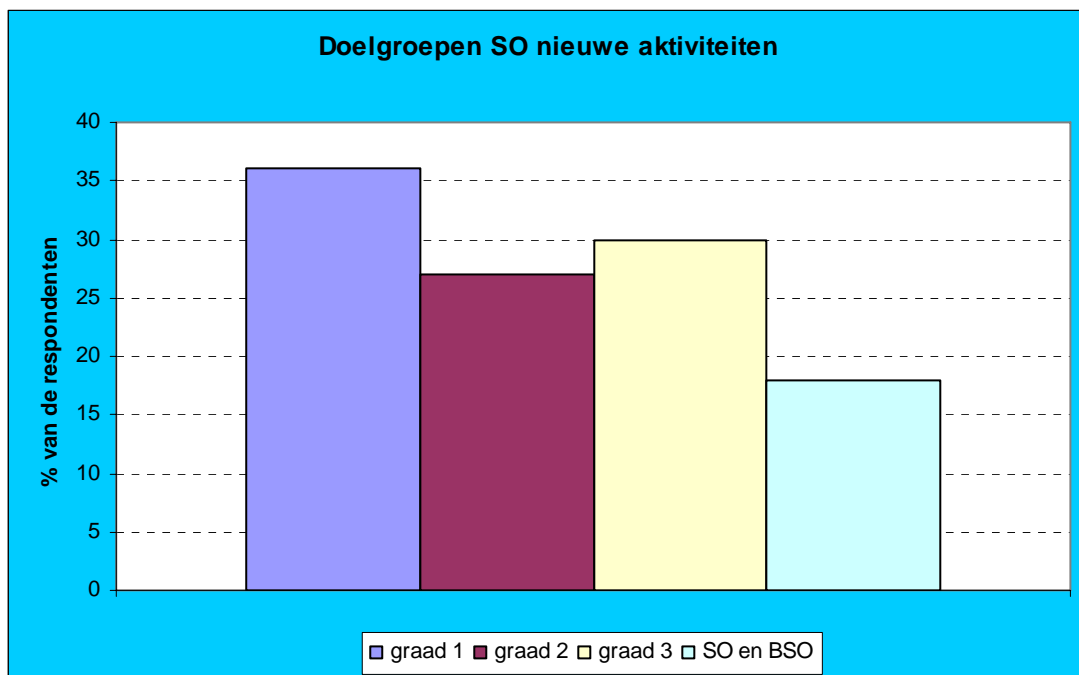

Fig 6. Respondenten met plannen voor nieuwe activiteiten voor het secundair onderwijs, opgesplitst per graad. Opvallend is dat men weer vooral eerste en derde graad als doelgroepen beoogt, terwijl die reeds een groter aanbod kennen dan de tweede graad.

2.6.4 Welke ondersteuning verwachten de respondenten hierbij ?

Hier kon men vrij suggesties invullen.

Uit de antwoorden kwam vooral naar voor :

- Promotie van het aanbod naar scholen toe door de Erfgoedcel; introductie bij scholen; ook bij scholen buiten de eigen gemeente;
- Ondersteuning bij de aanmaak van publicaties;
- Ondersteuning bij de samenstelling van een lesmodule en van educatieve pakketten;
- Ondersteuning bij kopieerwerk en dergelijke; accent op logistieke ondersteuning;
- Sensibiliseren en informeren van leerkrachten; deze respondent suggereerde concreet het volgende: "Leerkrachten geven soms niet-aangepaste opdrachten (te algemeen, te hoog gegrepen vb: bespreek de evolutie van je dorp van 1950 tot nu). Een rondleiding of inforonde bij de leraars is dus een must, zodat zij beseffen wat mogelijk is, zodat wij weten wat wenselijk is. 2/ Scholieren krijgen geen opleiding/inzicht in hoe ze iets moeten opzoeken (hoe uit een berg informatie datgene te halen wat ze nodig hebben). 3/ Scholieren moeten beseffen dat de info die ze zoeken verspreid kan zitten over verschillende instellingen. Een educatief parcours is daarom aangewezen met afwisseling: documenten, gebouwen, musea, interviews, internet, eigen ervaring, wandeling, ..."

- Financiering!
- Een goed uitgewerkt thema als model.
- Contacten leggen met andere erfgoedmedewerkers, samenwerken voor projecten, uitwisselen van knowhow
- Thematische dagpakketten uitwerken rond het Waasland waar verschillende organisaties aan samenwerken.
- Website voor jongeren
- Doelgroepenonderzoek: noden en verwachtingen, voorbeeldbezoeken aan geslaagde educatieve projecten voor het secundair onderwijs ook.
- Theoretische ondersteuning: hoe denken en leren kinderen? Hoe maak je een goed educatief pakket?
- Bemiddeling, vorming, promotie.

3. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Kort samengevat:

1. 25 instellingen (57%) zeiden dat ze reeds samenwerkten met scholen, 19 instellingen (43%) doen dit nog niet. Een kleine helft van de respondenten werkt nog niet met scholen samen, dit is nog vrij veel?
2. Bij de aangeboden activiteiten scoren rondleidingen in de vaste tentoonstelling en het opzetten van thematische tentoonstellingen het hoogst. Een vrij bezoek aan de collectie of het bieden van ondersteuning aan scholen of het langsgaan in de scholen, scoren het minst.
3. Bij de respondenten komen de “bezoekende” scholen voornamelijk uit de eigen gemeente, maar er zijn ook instellingen die scholen uit de omliggende gemeenten krijgen of zelfs uit andere provincies (slechts enkelingen).
4. Voor wat het aanbod aan het basisonderwijs betreft bevestigt de enquête wel wat reeds algemeen geweten is:
 - a. ° er is vooral een aanbod naar de derde graad toe, verrassend genoeg ook naar het buitengewoon onderwijs toe
 - b. ° 2de graad lager onderwijs en zeker 1ste graad lager onderwijs staan in de kou
5. Voor wat het aanbod naar het secundair onderwijs toe betreft is er eveneens het grootste aanbod naar de derde graad toe, dan naar de eerste graad, en de tweede graad komt op de laatste plaats. Ook dit bevestigt een algemene tendens.
6. Diegenen die binnen onze instellingen met educatie bezig zijn bestempelen zichzelf als “ervaringsdeskundigen”, slechts de helft van diegenen die reeds met scholen werken hebben een pedagogisch diploma of nascholing gevolgd in deze zin.
7. 11 (25%) van de respondenten die reeds met scholen werken stellen vooral werkmateriaal voor de leerlingen ter beschikking, te gebruiken tijdens het bezoek, in mindere mate stellen zij een voorbereidende of naverwerkende activiteit en wat achtergrondinformatie voor de leerkracht op.